

TJÄNSTESTÄLLE/HANDLÄGGARE
Näringspolitiska enheten
Thomas Fredén/CA

DATUM
2007-05-02
ERT DATUM
2007-02-13

DIARIENUMMER
20070105
ER REFERENS
Ju2007/1406/Å

Justitiedepartementet
Rosenbad 4
103 33 STOCKHOLM

LOs yttrande över betänkandet SOU 2007:8 Nya förutsättningar för ekobrottsbekämpning

Sammanfattning

Ekobrottsmyndigheten är i behov av en reformering, med utökat myndighetsansvar, tillsynsfunktion, sanktionsmedel och en tydligare reglering av nödvändig myndighetssamverkan. Betydande resurser behöver tillföras, men dessa kommer att genereras av myndigheten själv.

LO föreslår ett bibehållande av en reformerad ekobrottsmyndighet.

LO föreslår också ett stärkt meddelarskydd för anställda som anmäler ekonomiska oegentligheter till någon myndighet.

Bakgrunden

Under senare år har LO intensifierat arbetet mot ekobrott och fusk och ett djupare medvetande om problematiken har vuxit fram. De skadliga effekterna spänner över vida samhällsområden varav föreliggande utredning endast berör ett begränsat antal och det är svårt att ta ställning till förslagen utan att beröra även en del utanförhängande problem.

Den ekonomiska brottsligheten snedvrider samhällsekonomin. Skattesystemet får inte avsett genomslag, vilket drabbar de som betalar skatt. Staten får inte in beräknade skatteintäkter, vilket går ut över viktiga reformer. Konkurrensen snedvrider, fel företag gynnas och fel företag slås ut. På sikt undergrävs tilltron till hela systemet och den generella skattebetalningsviljan minskar, vilket ytterligare minskar skatteintäkterna. De allvarligaste effekterna är de som sker på längre sikt och är svåra att överblicka och att förutsäga. LO anser därför att det är av stor vikt att bekämpningen av ekobrott och fusk fungerar och ges hög prioritet.

LOs synpunkter

LO har i sitt arbete haft kontakter med Ekobrottsmyndigheten och känner till en del av de problem som myndigheten haft att brottas med. Förutom de problem som fältverksamheten genererat har de väsentligen bestått i begränsningar i myndighetsuppdraget och i resursbrist.

Utredaren lämnar inga förslag för en ny ekobrottsorganisation vilket är en brist och LO undrar om inte utredaren har misstolkat kommittédirektivet som lämnat mycket vida ramar i detta hänseende.

Innan man bestämmer sig för en organisation för en verksamhet måste man definiera uppdraget och fastslå det ekonomiska utrymmet. Beträffande ekobrotten har LO för sin del bestämt, att inte bara de omfattande och samhällsskadliga förbrytelser, som ingår i den gängse definitionen, ska vara målet för verksamheten, utan även annat fusk som genom sin omfattning är skadligt för samhället. På det viset innefattas även sådant fusk som enskilda arbetstagare eller verksamhetsidkare bedriver. En reformerad Ekobrottsmyndighet skulle, med ett utökat myndighetsområde, kunna göra bättre prioriteringar och arbeta effektivare mot organiserat fusk.

I början av avsnitt 3 och i avsnitt 6 diskuteras definitionsfrågan. Frågan om huruvida den organiserade brottsligheten ska utgöra någon del av definitionen eller inte tar upp stor plats. I övrigt ansluter man till samma definition som ekobrottsberedningen (Ds 1996:1 Effektivare ekobrottsbekämpning), som låg till grund för inrättandet av Ekobrottsmyndigheten. Att definiera problemområdet är något som vållat även LO en del bekymmer. De definitioner som används i vetenskapliga sammanhang är så vida att de utesluter mycket av det samhällsskadliga fusket och därför inte lämpar sig för tillämpning för en myndighet. Det vore därför bättre att helt bortse från definitionen och i stället rikta in sig på samhällsskadan och myndighetseffektiviteten. Det är ju inte säkert att den största skadan vållas av de enskilt största bedrägerierna, utan kan istället hänföra sig till företeelser inom en bransch eller affärsområde. Vid en sådan definition av ett myndighetsområde uppkommer behov av samordning och samarbete med en rad andra myndigheter och verk som Polisen, Åklagarmyndigheten, Skatteverket, Tullverket och Brå, vilket också måste regleras för att bli verklighet.

Skatteverket har i detta sammanhang en särskild betydelse som inte berörs i utredningen, men som LO anser central, nämligen att hantera alla de förseelser som inte är kriminaliserade utan åtgärdas i form av myndighetsförelägganden. Det gäller den mångfald av skatteundandraganden som löpande handläggs av verket och som utgör en stor del av

de intäkter som annars skulle ha hamnat i den obeskattade (svarta) delen av ekonomin.

I LOs arbete mot ekobrott ser vi tydligt kopplingen till den organiserade brottsligheten. Här står våra lokala företrädare i första linjen och behöver allt stöd de kan få från myndigheterna. Det gäller både fusk med löner och arbetsgivaravgifter, men även andra olagligheter som anställda kan bli intvingade i, t.ex. fusk med skatteredovisning. Det kan röra sig om manipulerade kassaapparater eller rena redovisningsbrott. Inom de sektorer som infekterats av organiserad brottslighet är fackföreningarnas arbete med att teckna och upprätthålla kollektivavtal den mest effektiva åtgärden för att upprätthålla skatteleveranserna och rättvisa konkurrensförhållanden. En reformerad ekobrottsmyndighet med ett tydligt tillsynsansvar, möjlighet till oanmälda företagsbesök och med en åtgärdsarsenal som t.ex. vitesförelägganden, skulle utgöra ett välkommet stöd för de lokala fackföreningarna. Vi känner till att den nuvarande myndigheten har varit efterfrågad i detta hänseende, även från företagare.

Som anställd har man en utsatt position när arbetsgivaren fuskar. Dels har man ett samhällsansvar, men också ett unikt lojalitetsansvar mot arbetsgivaren. Dessutom är man i en beroendeställning till arbetsgivaren, vilket är avgörande för de flesta för att inte göra någon anmälan. Även om man bygger upp en stark myndighetsorganisation så kommer den till korta utan tips från allmänheten och arbetsplatser. De anställda och de förtroendevaldas ställning behöver stärkas på detta område, där Sverige halkat efter i den internationella utvecklingen. Ett starkt meddelarskydd behövs för att få en effektivare bevakning genom de anställda i företag och andra organisationer.

Ekobrottsmyndigheten är unik på så sätt att den är vinstgivande i ordets mest begränsade betydelse. Varje satsad krona på detta myndighetsarbete ger fler tillbaka. Ett effektivt myndighetsarbete på detta område har dessutom den effekten att det stärker den allmänna skattemoralen, vilket ger ytterligare skatteintäkter på sikt. LOs generella uppfattning är att sådant myndighetsarbete kan utvidgas till dess en jämvikt uppnås. Därefter får andra bevekelsegrunder avgöra. Svensk statsförvaltning verkar ha svårt att göra sådana avvägningar och relatera verksamhetsresultat till ekonomiskt resultat. Med den svenska statsförvaltningskulturen skulle den integrering av ekobrottsverksamheten som föreslås i betänkandet, ytterligare försvåra en utökning av resurser till ekobrottsområdet. Att knyta myndighetens omfattning och anslag till de skatteintäkter som den genererar är dessutom logiskt i det hänseendet att myndigheten per automatik dimensioneras till och fokuserar på den kriminella sektor som den ska bekämpa. LO förordar därför att ett tydligare samband sätts mellan en reformerad Ekobrottsmyndighet och verksamhetens nettotillskott till statskassan. En ekobrotts-

myndighet finansierad på detta sätt skulle dessutom kunna bli riksfattande utan att föranleda nya kostnader för staten.

Medan behovet av samordning och samverkan ger vid handen att man skulle klara ekobrottsbekämpningen lika väl med verksamheten integrerad i polis- och åklagarverksamheten, pekar resurstilldelningen och prioriteringarna på ett avgörande sätt åt ett annat håll. Utredaren pekar själv på svårigheterna att i dag, utanför Ekobrottsmyndighetens ansvarsområde, freda de resurser som där avsatts för ekobrottsbekämpning t.ex. inom Polisen eller Åklagarämbetet (avsnitt 8.5.3). Även om resurserna i dessa myndigheter används till annan prioriterad verksamhet, för detta tanken till Ebberöds bank, då man missar en för staten god intäktsmöjlighet i ekobrottsbekämpning. Den ofrånkomliga slutsatsen blir därför att ekobrottsbekämpningen bör ske i en egen myndighet med i särskild ordning tilldelade resurser.

En slagkraftig ekobrottsmyndighet har också en stor betydelse som samhällets ikon för denna brottsbekämpning. För den allmänna skattemoralen är det viktigt att samhället med kraft markerar att det inte tolereras att någon fuskar med skatter och avgifter. Viljan att göra rätt för sig är intimt förknippad med samhällets förmåga att spåra upp och beivra alla smitare. Ekobrottsmyndigheten har därför en stor betydelse för skattebetalningsviljan och därmed samhällets förmåga att genomföra reformer, vilket vi inledningsvis påpekade.

LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE

Wanja Lundby Wedin

Thomas Fredén